

Pogodba o dosmrtnem preživljanju skozi spremembo sodne prakse

O PUBLIKACIJI in**AVTORJU****ŠTEVILKA in LETO**[Kazalo 26 / 2023](#)**IZDAJE****AVTOR**

Alenka Erzar, odvetnica in mediatorica

Datum

03.10.2023

Rubrika

Tema tedna

Vir[TAX-FIN-LEX](#)**Pravna podlaga**[Pravna podlaga](#)**Povezave****Podsistem TAX****Podsistem FIN****Podsistem LEX**[Odločbe Vrhovnega sodišča \(1\) /](#)**Povzetek**

Pogodbe o dosmrtnem preživljanju so v slovenskem prostoru precej pogoste, saj na stara leta marsikdo ni več sposoben skrbeti zase, zato se odloči za sklenitev pogodbe o dosmrtnem preživljanju.

Besedilo

1. Splošno o pogodbi o dosmrtnem preživljanju

Pogodbe o dosmrtnem preživljanju so v slovenskem prostoru precej pogoste, saj na stara leta marsikdo ni več sposoben skrbeti zase, zato se odloči za sklenitev pogodbe o dosmrtnem preživljanju. S to pogodbo se pogodbenik (preživljalec) zaveže, da bo preživljal drugega pogodbenika ali koga drugega (preživljanca), drugi pogodbenik pa izjavi, da mu zapušča vse premoženje ali del premoženja, ki obsega nepremičnine in premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, s tem da je njihova izročitev odložena do izročiteljeve smrti.¹ Pogodba o dosmrtnem preživljanju mora biti sestavljena v obliki notarskega zapisa.² Če ta pogoj ni izpolnjen, je pogodba nična.

Pogodba o dosmrtnem preživljanju je **tvegana oz. aleatorna pogodba**, kar pomeni, da se trajanja obveznosti preživjalca ne da vnaprej oceniti. Lahko rečemo, da bo preživljanec gotovo umrl, ne moremo pa z gotovostjo ugotoviti, kdaj se bo to zgodilo. Če ne gre za darilno pogodbo, nujni dediči preživljanca ne morejo zahtevati razveljavitve pogodbe zaradi dopolnitve prikrajšanega nujnega deleža.³

Stranki lahko kadarkoli sporazumno razvežeta pogodbo o dosmrtnem preživljanju. Tako preživljalec, kot tudi preživljanec pa lahko zahtevata, da se pogodba razveže, če druga stranka ne izpolnjuje svojih obveznosti.⁴

Glede na izkušnje iz prakse je potrebno omeniti, da se pogodbe o dosmrtnem preživljanju pogosto sklepajo ravno z namenom, da se premoženje, ki je predmet teh pogodb, izloči iz dedovanja, kar privede do nezadovoljnih dedičev, ki sprožajo spore pred sodiščem. Predstavljena pogodba je zato pogosto instrument prikrajšanja nujnih dedičev in s tem izigravanja zakona, zato bi bilo po mojem mnenju na tem področju treba razmisliti o spremembi zakonodaje v smeri večjega varstva nujnih dedičev.

2. Primer iz prakse – 1.

Mati je z eno od hčera pred svojo smrtjo sklenila pogodbo o dosmrtnem preživljanju, na podlagi katere so tej hčerki po materini smrti pripadle vse nepremičnine. Druga hčerka, katero sem zastopala v sodnem postopku, ki se je odvijal pred slovenskimi sodišči leta 2019, je zatrjevala, da je ob sklenitvi pogodbe šlo za očitno nesorazmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo, zaradi česar je pogodba o dosmrtnem preživljanju le navidezna in je bila pod pretvezo take pogodbe v resnici sklenjena darilna pogodba. Materi je bila namreč le nekaj dni pred sklenitvijo pogodbe o dosmrtnem preživljanju postavljena diagnoza rakavi tumor, glede na katero naj bi živela le še nekaj mesecev in za katero sta vedeli obe hčerki. V konkretnem postopku sem kot pooblaščenca odvetnica druge hčerke vložila tožbo na ugotovitev ničnosti pogodbe o dosmrtnem preživljanju in podredno na ugotovitev, da je pogodba o dosmrtnem preživljanju dejansko darilna pogodba. Zahtevala sem vrnitev daril oz. nepremičnin, ki so bile predmet te pogodbe, v zapuščino. Postopek se je razpletel tako, da je sodišče zavrnilo tožbeni zahtevek moje stranke. **Zaključek:** Hči, s katero je mati takoj, po prejeti smrti obsodbi v šoku sklenila Pogodbo o dosmrtnem preživljanju, je podedovala celotno Premično in nepremično premoženje, druga hči, katera je za mamo dejansko tudi skrbela, ji nosila hrano, pa je ostala brez vsega, čeprav ji je mati obljubljala, da bo hiša po smrti pripadala njej. Mati je živela nato še 2 meseca.

Le dve leti po izdani sodbi pa je prišlo do spremembe sodne prakse glede aleatorne narave pogodbe o dosmrtnem preživljanju, na kar se nanašam v nadaljevanju tega prispevka.

3. Sprememba sodne prakse Vrhovnega sodišča glede pogodbe o dosmrtnem preživljanju

Vse do sklepa Vrhovnega sodišča pod opr. št. VSRS II Ips 92/2020 z dne 20.1.2021 je veljalo, da je pogodba o dosmrtnem preživljanju vedno aleatorna, kar je temeljilo na dejstvu, da se smrti preživljanca ne da vnaprej napovedati, torej se tudi trajanja obveznosti preživjalca ne da vnaprej določiti. Z omenjeno odločitvijo Vrhovnega sodišča pa je v sodni praksi prišlo do preobrata. Vrhovno sodišče je razveljavilo sodbi sodišč prve in druge stopnje ter zavzelo stališče, da v primeru, ko je že v času sklenitve pogodbe o dosmrtnem preživljanju znano, da bo smrt preživljanca nastopila v kratkem času (npr. zaradi hude bolezni), takšna pogodba ne izpolnjuje pogoja aleatornosti, saj je že ob sklenitvi pogodbe jasno, da so koristi preživjalca večje od njegove obveznosti preživljanja. Razmerje med pridobljeno koristjo in

prevzeto obveznostjo je v takem primeru porušeno že ob sklenitvi pogodbe. Iz tega izhaja, da je pogodba o dosmrtnem preživljanju veljavna le, če je res aleatorna, kar pomeni, da mora biti razmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo ob sklenitvi pogodbe neznano. Preživljalec ob sklenitvi pogodbe ve, kaj bo prejel, ampak ne ve, kolikšna bo njegova obveznost preživljanja in kakšni stroški mu bodo v zvezi s tem nastali, saj je trenutek smrti preživljanca vselej negotov. Vrhovno sodišče je v konkretnem primeru sklenilo, da pogoj aletornosti ni izpolnjen, kar pomeni, da je pogodba o dosmrtnem preživljanju le navidezna in jo je treba obravnavati kot darilno pogodbo.

V določenih primerih, kot je bil tudi predstavljeni primer, ki se je odvijal pred slovenskimi sodišči pred spremembo sodne prakse, je že ob sklenitvi pogodbe jasno, da ima preživljanec na voljo le še nekaj mesecev življenja, v zameno za preživljanje pa izjavi, da prenese na enega izmed svojih otrok lastninsko pravico na vseh svojih nepremičninah, pri čemer je njegova obveznost odložena do njegove smrti. **Zaradi pomanjkanja aleatornosti je po novi sodni praksi pri taki pogodbi podano očitno nesorazmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo, zaradi česar je pogodba o dosmrtnem preživljanju le navidezna in prekriva darilno pogodbo.**⁵ To pa je potrebno upoštevati pri uveljavljanju nujnega deleža.

4. Sklepno

Pred kratkim sem imela opravka še z enim zanimivim primerom, ko je oče pred smrtjo enemu od sinov obljubljal nepremičnino, ker je ta delal pri hiši, vlagal v hišo in skrbel za očeta, vendar nikoli nista sklenila pogodbe o dosmrtnem preživljanju. Oče ni zapustil niti oporoke, zato so se po njegovi smrti odprla številna vprašanja v zvezi z dedovanjem, kar bo v primeru, da se sinova med seboj ne bosta dogovorila, privedlo do več potencialnih sporov pred sodišči. Tudi kot mediatorica, odvetnica, prej kot sodnica, večkrat opažam, da neurejena premoženjska razmerja za časa življenja privedejo do sprtih dedičev po smrti zapustnika, ter do številnih tožbenih zahtevkov, katere mora oškodovani dedič vlagati po smrti pokojnika zaradi pravno neurejenih ter nedorečenih odnosov za časa življenja zapustnika.

Zaznala sem, da se v praksi stranke pogosto odločijo za sklenitev pogodbe o dosmrtnem preživljanju predvsem iz razloga, da uredijo dednopravna vprašanja pred svojo smrtjo in preprečijo morebitne spore med dediči po smrti. Stojim na stališču, da pogodba o dosmrtnem preživljanju olajša sam postopek dedovanja, seveda pa je pomembno, da taka pogodba izpolnjuje vse zakonsko določene pogoje, med katerimi je bistven pogoj aleatornosti. Upoštevajoč novo sodno prakso glede pogodbe o dosmrtnem preživljanju, je ključno vprašanje, ki si ga moramo zastaviti, ali je bilo že ob sklenitvi pogodbe podano očitno nesorazmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo. Če je odgovor pritrdilen, potem je taka pogodba le navidezna in prekriva darilno pogodbo.

¹ Glej [557. člen OZ](#).

² Glej [558. člen OZ](#).

³ Zupančič K.: Dedno pravo, Uradni list Republike Slovenije, 3. spremenjena in dopolnjena izdaja, Ljubljana 2009, str. 195 – 196.

⁴ Glej [561. člen OZ](#).

⁵ Glej Sklep VSRS II Ips 92/2020 z dne 20. 1. 2021.

